

Rozhovor s Milanem Štěchem, místopředsedou Senátu Parlamentu ČR

Zdeněk Patzelt

Milan Štěch, místopředseda Senátu Parlamentu ČR.
Foto Michal Pavlík

Od vzniku chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy uplynulo již padesát let. Otevření Domu přírody bylo jednou z akcí, kterými si toto výročí připomínáme a současně tak zahajujeme novou etapu rozvoje CHKO. Je potěšující, že se takové aktivity dostávají do zorného pole zájmu politiků. Věříme, že je to jedna z cest, jak dostat ochranu životního prostředí do širšího povědomí veřejnosti a tak zlepšit informovanost o přírodě obecně.

Otevření Domu přírody se zúčastnil místopředseda Senátu Parlamentu České republiky Milan Štěch. Senátorem je od roku 1996, tedy od ustavení Senátu, a je tak nejdéle sloužícím senátorem. Prošel různými pozicemi v horní komoře a v letech 2010 až 2018 byl jejím předsedou. Pochází z jihočeského venkova a nikdy se netajil tím, že k venkovu, přírodě a české krajině má celoživotní vřelý vztah. Je si jistě vědom, že z pohledu ochrany přírody a udržení krajiny neprožívá naše země zrovna lehké období, řadí tu kúrovec, krajinu sužuje sucho následkem klimatických změn a současně se stále zvyšuje turismus v cenných lokalitách.

Do toho dnes ovšem zasáhla navíc koronavirová pandemie.

Jak se konkrétně dívá na některé aktuální problémy ochrany přírody a krajiny místopředseda Senátu s bohatými zkušenostmi z práce horní komory? To nás zajímalo, a proto jsme jej požádali o rozhovor.

Nedávno jste se zúčastnil otevření Domu přírody Žďárských vrchů. Jsou vám Žďárské vrchy něčím blízké?

Do mého senátního obvodu patří Pelhřimovsko, takže jsou mi Žďárské vrchy blízké z pohledu senátora, ale to není tak důležité. Podstatnější je, že jde – zvláště pro lidi mého věku – o krásný a především klidný kout s hezkou přírodou. Mám se Žďárskými vrchy spojeny i osobní vzpomínky – před 46 lety jsme poblíž Velkého Dářka strávili s mojí paní první společnou dovolenou jako novomanželé. Společně jsme tehdy prošli mnoho krásných míst této oblasti. A samozřejmě se sem rádi vracíme i dnes.

Jak vnímáte projekt budování sítě domů přírody po celém území ČR?

Dům přírody Žďárských vrchů není první, u jehož otevření jsem byl. Celý projekt považuji za velmi užitečný a významný. Přispívá ke zvyšování informovanosti široké veřejnosti o historii jednotlivých regionů, o jejich přírodních krásách a o vztahu člověka k přírodě jak v minulosti, tak v naší současnosti. Je to vynikající prostředek, který ukazuje lidem, a především mládeži, jak k přírodě přistupovat. Učí se vážit si přírody, chovat se k ní ohleduplně a s pochopením. Co si budeme povídat – jistá část dětí a mládeže, zejména městské, vidí přírodu častěji na internetu než v reálném prostředí, a to je velká škoda. A taky je to

nebezpečné, protože když něco neznáte z vlastní zkušenosti, tak k tomu nikdy nemůžete mít ten správný vztah. Přitom příroda dnes víc než co jiného potřebuje, aby se k ní lidé chovali s maximální ohleduplností a se znalostí věci.

Plně souhlasím s názorem, který jsem nedávno kdesi četl: Změny klimatu, na kterých se podílí naše civilizace, nakonec příroda přežije, i když je samozřejmě otázka, v jakém bude stavu. Pokud ale nezměníme my své chování, tak je velká neznámá, zda přežije nejen lidská civilizace, ale vůbec člověk jako druh. Proto je potřeba se otázkám ochrany životního prostředí věnovat, a domy přírody jsou k tomu dobrým prostředkem.

V čem spatřujete hlavní poslání státní ochrany přírody a krajiny v kontextu současné doby? Má na mysli třeba probíhající klimatické nebo i společenské změny.

Odpověď by mohla být jednoduchá – informovat, hlídat, podporovat, a je-li to nutné, tak i trestat. Každý moderní stát musí mít zavedenou ochranu přírody jako základní předpoklad pro život člověka a země jako prioritu. Jinou přírodu k dispozici nemáme a mít nebudeme. Musíme proto o ni pečovat tak, abychom ji předali dalším generacím nejméně v tak dobrém, nejlépe lepším stavu, než je nyní.

Svádíme tu často těžký boj se světem podnikání, který na mnoha místech planety v honbě za ziskem přírodu devastuje. Jako by nechtěl pochopit, že příroda a její bohatství nejsou žádné perpetuum mobile neomezených zdrojů k tvorbě zisku. Přitom nejde o rezignaci na využívání přírodního bohatství. Je však nezbytná šetrnost, ohled a rozumná míra využívání.

Sám v podobných případech vždy hledám takovou cestu, která zajistí nutnou ochranu přírody, ale současně umožní žít lidem závislým na přírodních zdrojích – příkladem mohou být zemědělci – žít spokojený kvalitní život. Právě zemědělci velice dobře vědí, že bez zdravé přírody není a nebude kvalitní život.

Naše vyspělá civilizace ovšem žádá udržení a zvýšení komfortu, ve kterém žije. Musíme usilovat o to, abychom dalšího pokroku dosahovali už pouze v rámci zlepšování ochrany přírody a životního prostředí.

Jakou roli sehrává v ochraně přírody Senát Parlamentu České republiky, jehož jste místopředsedou?

Zásadní návrhy, většinou z pera Ministerstva životního prostředí, Senát podpořil. Samozřejmě, v rozpravě se objevují různé názory, jak je ostatně v zákonodárných sborech obvyklé, ale ve velké většině je přístup senátorů takový, jak jsem popsal výše – hledají rozumné funkční řešení. Mimoto projednáváme řadu podnětů a petic občanů týkajících se ochrany přírody, v současné době pracuje například nově zřízená Stálá komise „Voda – sucho“, jejíž předmět jednání je jasný z názvu. Dále se jednotliví senátoři ve svých obvodech zabývají dlouhou řadou otázek ochrany přírody v místech svého působení.

Občas se stává, že v Parlamentu jednotně hlasují vládní poslanci nějak a opoziční poslanci právě naopak. Je k otázkám životního prostředí přistupováno spíše věcně, nebo stranicky?

Za celý Parlament, tedy Poslaneckou sněmovnu i Senát, si nedovolím dát jednoznačnou odpověď. Je však zřejmé, že v Senátu se úzce stranický přístup neprojevuje v takovém rozsahu jako v Poslanecké sněmovně.

Senátoři si plně uvědomují, že svůj mandát nezískali na přísně stranickém principu, mnohé volili ve druhém kole i ti voliči, kteří původně podpořili jiného kandidáta. Proto se snaží přistupovat k jednotlivým návrhům věcně a hledat širší konsensus.

Členy horní komory jsou vesměs známé osobnosti a setkávají se s mnoha lidmi nej-

různějších názorů. O to více jsou pak motivováni k tomu, aby hledali pozitivní a zodpovědné řešení problému.

Ochrana přírody by měla patřit k základnímu vzdělání. Myslíte, že naše školství dělá dostatek? Nebo by to měla být jen mimoškolní záležitost?

Šíře poznatků, které mají být žáky a studenty v průběhu základní či střední školy zvládnuty, je velmi široká a těžko říci, zda jsou některé požadavky příliš vysoké. A objevují se nové požadavky tak, jak se vyvíjí moderní společnost. Příkladem může být finanční gramotnost. Jejich nízká úroveň uvedla již mnoho lidí do obtížných až zoufalých situací.

Současné vzdělávací dokumenty, pokud vím, problematiku ochrany životního prostředí obsahují. Témata jsou obsažena v různých předmětech, ať jde o přírodopis – biologii, nebo zeměpis, chemii, občanskou nauku, případně další předměty. Jde tak spíše o to, jak tuto problematiku konkrétně zpracují v jednotlivých školách, a také samozřejmě o to, jaké má škola v této oblasti podmínky a prostředky. Zda má například možnost navštívit se svými žáky dům přírody nebo jiné podobné zařízení či pracoviště.

Jako nezastupitelnou zde osobně vidím rodinu. Rodiče jsou pro děti prvními vzory a příklady chování a způsobu života. Budou-li například používat doma vulgarismy, těžko předpokládat, že jejich děti budou hovořit spisovnou češtinou. A tak je to i v jiných oblastech života, včetně chování v přírodě a vztahu k ní.

Myslím si, že optimální je situace, kdy škola, ochránci přírody, spolky a další organizace spolupracují tak, že problematika ochrany přírody a krajiny prolíná životem celé místní komunity. Na to, co vytvoří škola, navazují aktivity ve volném čase, kterých se účastní nejen děti, ale i jejich rodiče, známí a přátelé. Prostě aby byla příroda v tom nejlepší slova smyslu integrální součástí života všech.

V souvislosti s rostoucí návštěvností se opět hovoří o potřebě její regulace zejména

Při sklizni vlastních jablek. Foto archiv Milana Štěcha

na v národních parcích. Třeba na Sněžce byly vybudovány ohradníky. Nemůže to naopak vést k ještě dalšímu růstu zájmu o tato území?

Necítím se plně kompetentním na to, abych vyjádřil jednoznačné stanovisko, navíc situace je v každém místě jedinečná. Z obecného pohledu myslím, že v případě, že pod náporom turistů hrozí porušení určité přírodní rovnováhy v daném území, asi nezbyde než oblast ve zvýšené míře chránit. O rozsahu musí ovšem rozhodnout odborníci za účasti obcí, v jejichž katastru se místo nachází, a územních celků, jichž se případně rozhodnutí týká.

Pravda je, že podobný režim známe například z některých výjimečných stavebních památek, také mnohé předměty mimořádné historické hodnoty nejsou běžně návštěvníkům dostupné. Konec konců ani divadla nemají neomezený počet míst. Návštěva kaple na Karlštejně nebo prohlídka korunovačních klenotů či návštěva Národního divadla se tak stávají svátkem, který si nemůžeme dopřát každoročně, ale o to intenzivnější je to zážitek.

Někdy se říká, že příroda je chrám, ve kterém se máme chovat tiše, s respektem a úctou. Chovejme se tak. A ty nejzávažnější přírodní klenoty chraňme, aby se jimi mohly potěšit i generace příští.

Děkuji vám za rozhovor, pane místopředsedo.